
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:11

Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som tar upp olika frågor som rör domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden. I motion 2015:63 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vigningstjänsten att anmäla sig själva och få sin sak utredd och prövad. Utskottet konstaterar att inget hindrar att någon anmäler sig själv men menar att det inte ska finnas någon rätt att få sin sak utredd och prövad. Vilka åtgärder som bör vidtas i ett visst ärende är en fråga för tillsynsorganet. Utskottet föreslår att motion 2015:63 avslås.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlen beträffande krav på utredning även för dem som på eget initiativ förklaras obehöriga att utöva uppdrag som präst eller diakon. Utskottet redovisar att det redan finns beslut hos kyrkostyrelsen om åtgärder i linje med vad som föreslås i motionen. Utskottet menar att kyrkomötet ska besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Motionernas förslag

Motion 2015:63 av Axel W Karlsson, Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vigningstjänsten, som står under kyrkans disciplinära tillsyn, att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad.

Motion 2015:101 av Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin, Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för domkapitlen beträffande krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:101 i Ln 2015:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Det ingår i stiftets grundläggande uppgift att utöva tillsyn. I 57 kap.1 § anges vad som ingår i denna tillsyn. I första hand nämns råd, stöd och hjälp på olika områden. Det finns också uppgifter som har en mer granskande och kontrollerande karaktär. Hit hör biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vagningslöften samt prövning av prästers och diakoners behörighet att utöva kyrkans vagningsstjänst.

Det är ett ansvar för stiftet att ta initiativ och vidta de åtgärder som krävs för att dess grundläggande uppgift och därmed även tillsynen ska ske på ett tillfredsställande sätt. Det finns för vissa former av tillsyn i mer specifik mening närmare bestämmelser i kyrkoordningen. Det gäller bl.a. för sådana ärenden som kan leda till mer ingripande åtgärder gentemot enskilda präster och diakoner såsom utfärdande av skriftlig erinran, beslut om prövotid eller beslut att förklara en präst eller diakon obehörig att utöva kyrkans vagningsstjänst.

För den form av tillsyn som beslutsprövningen utgör är det i 57 kap. 8 § angivet vem som kan begära prövning av ett beslut och därmed initiera ett ärende hos domkapitlet såvitt gäller lokala beslut eller Överklagandenämnden såvitt gäller beslut av ett stift. Domkapitlet eller Överklagandenämnden kan inte på eget initiativ upphäva ett beslut genom beslutsprövning. Vad gäller granskningen av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever givna vagningslöften finns inga motsvarande bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende. Det kan ha sin upprinnelse i en anmälan till domkapitlet. Det är också ett ansvar för domkapitlet att på eget initiativ göra en prövning om man får kännedom om något som kan föranleda åtgärder från domkapitlets sida. Huruvida en anmälan av en präst eller diakon ska leda till en närmare undersökning eller ej får domkapitlet pröva såväl utifrån anmälanens karaktär som med hänsyn till att det är fråga om sådant som enligt kyrkoordningens bestämmelser kan läggas till grund för ingripande från domkapitlets sida.

Bestämmelser om åtgärder från domkapitlet gentemot en präst eller diakon finns i 31 kap. 11 och 12 §§ respektive i 32 kap. 11 och 12 §§. I huvudsak gäller samma bestämmelser för de båda olika uppdragen inom kyrkans vagningsstjänst. I 11 § i de båda kapitlen anges när domkapitlet ska fatta beslut om obehörighet att utöva ett uppdrag inom kyrkans vagningsstjänst. I 12 § finns bestämmelser om när domkapitlet får besluta om skriftlig erinran, prövotid eller obehörighet. Det är tre förhållanden som medför att domkapitlet ska besluta om obehörighet för en präst eller diakon. Det gäller om en präst eller diakon

1. har övergett Svenska kyrkans lära,
2. genom en egen ansökan begär det, eller
3. har utträtt ur Svenska kyrkan.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) angavs att det ”endast [skall] prövas om någon av förutsättningarna är uppfylld. Om det är så skall det ske en obehörighetsförklaring.”

Beslut om en åtgärd enligt 12 § kräver alltid en utredning för att visa att sådana förhållanden föreligger som enligt bestämmelserna kan läggas till grund för domkapitlets beslut och för att klargöra att den valda åtgärden är den mest adekvata. Även ett beslut enligt 11 § första punkten om övergivande av Svenska kyrkans lära

kräver en utredning som grund för ett beslut. Det finns inte några närmare bestämmelser i kyrkoordningen om handläggning av ärenden av detta slag. Överklagandenämnden har dock i sitt beslut 1/01 på ett övergripande plan redovisat sin syn på hur nämnden menar att ett ärende om obehörigförklaring på ett rättssäkert sätt ska hanteras hos domkapitlet. Nämnden har i senare beslut angivit att samma principer ska gälla även vid ärenden om skriftlig erinran eller provotid.

Kyrkostyrelsen diskuterade vid sitt sammanträde den 9 april frågor om rättssäkerheten i Svenska kyrkans nuvarande ordning utifrån en redovisning av vad som gäller när en präst ska förklaras behörig som tidigare har förklarats obehörig. Styrelsens arbetsutskott fick i uppdrag ”att belysa nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor”. Avsikten är enligt uppgift att en fristående och med de aktualiserade frågorna väl förtrogen jurist ska genomföra det beslutade uppdraget.

Läronämnden har i sitt yttrande Ln 2015:13y framhållit kyrkans ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet anfört.

I detta betänkande behandlas två olika motioner som gäller handläggningen hos domkapitlet av tillsynsärenden avseende präster och diakoner. I båda fallen föreslås att uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen. I motion 2015:63 talas om sådana förändringar i regelsystemet som gör det möjligt för personer i vinningstjänsten att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad. Som framgår av bakgrundsteckningen finns inga bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende gällande domkapitlets tillsyn avseende präster och diakoner. Detta finns inte heller vad gäller Svenska kyrkans ansvarsnämnds tillsyn avseende biskopar. Det innebär att det inte finns några hinder mot att en person anmäler sig själv. Det finns dock ingen rätt, vilken synes vara efterfrågad i motion 2015:63, att ”få sin sak utredd och prövad”. Enligt 57 kap. 1 § i kyrkoordningen hör till stiftets tillsyn ”biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften” och ”prövning av behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst”. Det är biskop och domkapitel som prövar i vilken mån ett visst förhållande som man får kännedom om bör medföra någon närmare utredning. Det är fråga om kyrkans tillsyn över dem som givits uppdrag som präst eller diakon. Denna ordning bör enligt utskottets mening bestå oförändrad.

I motion 2015:63 anges som motiv för att kunna få ”sin sak utredd och prövad” att det kan förekomma förtalskampanjer. I brottsbalkens 5 kap. om ärekränkning regleras vad som gäller vid förtal. Det är en fråga för en domstol att pröva om någon är utsatt för sådant förtal som medför straffansvar. Med hänvisning till det som utskottet här anfört föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlet beträffande ”krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet”. Som redovisas i bakgrundsteckningen har kyrkostyrelsen beslutat att det ska göras en genomgång av nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin

behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har, när det av kyrkostyrelsen givna uppdraget preciserats, konstaterat ”att frågor som särskilt behöver belysas är huruvida en utredning ska genomföras i samband med att någon själv begär att få avträda från vigningstjänsten, vilka rutiner som behövs då någon ber att få vigningstjänsten tillbaka och vilka överklagningsmöjligheter som ska finnas. Allt detta måste prövas utifrån olika rättssäkerhetsaspekter.” Det som efterfrågas i motion 2015:101 är därmed redan på väg att genomföras. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen, när det påbörjade arbetet har slutförts, vidtar de åtgärder som kan krävas för att det i enlighet med vad Läronämnden har anfört i sitt yttrande 2015:13y ska bli möjligt att fullt ut ta ”ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar”. Det som motionärerna önskar är i huvudsak tillgodosett genom det som här har redovisats. Utskottet menar därför att ingen ytterligare åtgärd behöver vidtas. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:13y

**Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller
diakonämbetet**

Läronämndens yttrande över motion 2015:101

Det är Svenska kyrkan som kallar och viger till uppdrag inom kyrkans vignings-tjänst. Kyrkan måste därför alltid ta ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Det är angeläget att denna grundsyn uttrycks i kyrkoordningen och kyrkans handlande.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.